SIVISTYS- JA TIEDEJAOSTOLLE

HE 29/2019 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020
Suomen Kansanopistoyhdistys – Finlands Folkhögskolförening ry:n lausunto

Talousarvioesitys 2020 ja vapaa sivistystyö

Kansanopistot ovat vapaan sivistystyön oppilaitoksia, jotka järjestävät päätoimisia ja pitkäkestoisia opintoja, joiden kautta opiskelijat etenevät monipuolisesti jatko-opintoihin ja työelämään. Kansanopistoissa on vapaan sivistystyön koulutuksen lisäksi tarjolla aikuisten perusopetusta, ammatillista koulutusta, lukiokoulutusta sekä työvoimapoliittista koulutusta. Suomessa on 77 kansanopistoa. Vuosittain kansanopistoissa opiskelee yli 12 000 opiskelijaa pitkäkestoisissa ja päätoimisissa opinnoissa sekä noin 80 000 opiskelijaa lyhytkursseilla.

Suomen Kansanopistoyhdistys on osallistunut Vapaa Sivistystyö ry:n lausunnon laatimiseen ja pitää siinä esitettyjä näkökohtia keskeisinä vapaan sivistystyön toimintaedellytysten parantamiseksi. Kansanopistojen osalta haluamme kiinnittää erityistä huomiota maahanmuuttajien koulutuksen rahoitukseen, jatkuvaan oppimiseen ja ammatillisen koulutuksen rahoitukseen talousarvioesityksessä 2020.

Suomessa on pitkäkestoisia yhteiskunnallisesti haastavia koulutustehtäviä, joiden onnistunut ratkaiseminen tukee läpi elämän jatkuvaa oppimista ja kestävää kehitystä. Valtion talousarviossa tulee investoida koulutukseen ja osaamisen kehittämiseen.

- **Suomen Kansanopistoyhdistys katsoo, että valtion talousarviossa tulisi osoittaa rahoitusta yhteiskunnallisesti tärkeisiin sivistystehtäviin ja näitä tehtäviä tulee myös kehittää strategisesti ja pitkäjänteisesti.**

1. Maahanmuuttajien koulutuksen rahoitus

Hallitusohjelmassa linjataan, että kotoutumista kehitetään eduskunnan tarkastusvaliokunnan mietinnön (01/2019) pohjalta. Tarkastusvaliokunnan mietinnössä esitetään, että vapaan sivistystyön oppilaitosten ja kolmannen sektorin osuutta kotoutumisessa tulee lisätä. Mietinnössä kiitellään kansanopistojen onnistunutta työtä kotoutumisen edistämisessä. Vuoden 2018 alusta voimaan tulleen vapaan sivistystyön lakimuutoksen tavoitteena oli, että vapaan sivistystyön valtionosuusrahoituksella järjestettävään maahanmuuttajien kotoutumiskoulutukseen ja ohjaukseen saadaan 100% rahoitus, joka kattaa sekä koulutuksen valtionosuuden että opiskelijamaksujen osuuden eikä ole pois oppilaitoksen perustoiminnasta.

Hallituksen esityksessä vuoden 2020 talousarvioksi momentilla 29.10.31 on kohdennettu vapaan sivistystyön maahanmuuttajakoulutukseen 4,9 M€. Tällä rahoituksella katetaan kuitenkin vain opiskelijamaksujen osuus eli 43% suoritteesta. Rahoitus ei näin ollen ole säädösuudistuksen tavoitteiden mukainen 100%. Koulutuksen järjestäminen on siten riippuvaista siitä, missä määrin ylläpitäjä voi vähentää muuta vapaan sivistystyön koulutusta järjestääkseen maahanmuuttajille suunnattua koulutusta.

Suomen Kansanopistoyhdistys esittää:

- **Vapaan sivistystyön suoritteita varten osoitetaan lisärahoitusta, jotta lakiuudistuksen tavoite toteutuu ja onnistuneeksi todettu kotoutumisen reitti voidaan turvata. Kansanopistot järjestävät maahanmuuttajille suunnattua kotoutumissuunnitelman mukaista vapaan sivistystyön koulutusta vuositasolla noin 28 000 opiskelijaviikkoa. Näille suoritteille tulisi osoittaa valtionosuusrahoitus vuoden 2020 budjetissa. Tarvittavan lisärahoituksen suuruus on kansanopistojen osalta noin 4,5 M€.**

Kielen oppiminen, yhteiskuntaan orientoiva ja työllistymiseen tähtäävän koulutuksen tulisi olla mahdollista myös niille, joiden kotoutumisaika on umpeutunut tai jotka eivät ole eri syistä voineet osallistua riittävästi koulutukseen työllistyäkseen tai kotoutuakseen kokonaisvaltaisesti. Kotoutumisajan ylittäneet henkilöt jäävät edellä kuvatun kotoutumissuunnitelmaan perustuvan valtionosuusrahoituksella järjestetyn koulutuksen sekä muun kotoutumiskoulutuksen ulkopuolelle.

Suomen Kansanopistoyhdistys esittää:

- **Turvataan kotoutumisajan ylittäneiden koulutuspalvelut ja erityisesti maahanmuuttajanaisten mahdollisuudet osallistua koulutukseen. Kohdennetaan talousarviossa 2020 valtionavustusmuotoista määrärahaa**

vapaan sivistystyön oppilaitoksille kieli-, kulttuuri-, yhteiskunta- sekä työelämävalmiuksia edistävien koulutuksien järjestämiseksi erityisesti kotoutumisajan ylittäneille ja maahanmuuttajanaisille. Huolehditaan pidemmällä aikavälillä myös siitä, että kotoutumisajan ylittäneet voivat osallistua vapaana sivistystyönä järjestettävään koulutukseen edellä kuvatulla 100% valtionosuusrahoituksella.

2. Jatkuva oppiminen kuuluu kaikille

Hallitusohjelmassa linjataan, että yhteiskunnassamme tulisi tarjota yksilöityjä koulutusratkaisuja aikuisten puuttuvien perustaitojen vahvistamiseen – erityisenä painopisteenä vähän koulutetut, uudelleen koulutettavat työttömät ja työttömyysuhan alla olevat. Ohjelman mukaan näitä koulutustehtäviä voidaan toteuttaa vapaana sivistystyönä. Valtio myönsi vapaalle sivistystyölle vuonna 2018 erillisrahoituksen heikkojen perustaitojen ja digitaitojen omaavien henkilöiden kouluttamiseen. Tavoitteena on työllistymisedellytysten parantuminen sekä perustaitotason nostaminen. Kansanopistoissa on käynnissä useita avustuksella toteutettuja koulutuksia.

Kansanopistoyhdistys pitää hyvänä, että hallitus kohdentaa talousarvioesityksessä 2020 vapaalle sivistystyölle 5M€ jatkuvan oppimisen edistämiseen. Kohdennus mahdollistaa heikkoja perustaitoja vahvistavan koulutuksen jatkamisen.

- **Suomen Kansanopistoyhdistys yhtyy VST ry:n näkemykseen ja katsoo, että vapaalle sivistystyölle tulee kohdentaa pitkäjänteisempää strategista rahoitusta jatkuvan oppimisen mahdollistamiseen ja koulutuksessa aliedustettujen ryhmien osaamistarpeisiin vastaamiseen.**

Oppivelvollisuuden pidentäminen

Kansanopistoyhdistys pitää erinomaisena, että kansanopistot vapaan sivistystyön oppilaitosmuotona on huomioitu hallitusohjelmassa osana oppivelvollisuuden pidentämisen opinto- ja tukimuotoja. Hallitusohjelmassa todetaan, että oppivelvollisuustehtävään liittyvien erilaisten koulutusmuotojen järjestäjille korvataan täysimääräisesti oppivelvollisuustehtävään liittyvät kustannukset, kuten maahanmuuttajien koulutusta koskevien säädösten kohdalta on jo tehty. Tähän tulee varautua laadittaessa julkisen talouden suunnitelmaa vuosille 2020-2023.

3. Ammatillisen koulutuksen rahoitus talousarvioesityksessä 2020

Kansanopistoista 34 järjestää ammatillista koulutusta. Kansanopistojen tarjoama ammatillinen koulutus keskittyy lähinnä humanistiselle ja kasvatusalalle. Kansanopistojen työn ydin on yhteisöllinen kansanopistopedagogiikka sekä sisäoppilaitosmuotoisuus. Ammatillinen koulutus ja tutkinnot ovat välittömässä kytkennässä opistojen ylläpitäjien taustalla olevaan työelämään, kuten seurakuntien lapsi- ja perhetyöhön, kuntien ja järjestöjen nuorisotyöhön sekä laajemmin ohjausalaan. Kansanopistojen valtionosuusrahoituksesta ammatillisen koulutuksen rahoituksen osuus oli vuonna 2019 noin 34 %. Sillä on merkittävä, useissa opistoissa jopa ratkaiseva, vaikutus kansanopistojen toimintaedellytyksiin.

Pääministeri Antti Rinteen hallitusohjelmassa linjataan, että ammatillisen koulutuksen rahoitustasoa kasvatetaan turvaamaan koulutuksen laatu. Suomen Kansanopistoyhdistys pitää hyvänä, että ammatilliseen koulutukseen palautetaan resursseja leikkauksien jälkeen. Tulevaisuusinvestointirahoituksena vuoden 2020 talousarvioesityksessä kohdennetaan ammatilliseen koulutukseen 80M€. Rahoituksen todetaan olevan kertaluonteinen investointi ja se kohdennetaan erityisesti opettajien ja ohjaajien palkkaamiseen sekä opetuksen ja ohjauksen tukitoimiin. Uusittu rahoitusjärjestelmä sisältää jo nykyisellään useita erilaisia rahoitushakuja, jotka heikentävät rahoituksen ennakoitavuutta ja työllistävät koulutuksen järjestäjiä.

Suomen Kansanopistoyhdistys esittää:

- **Kertaluonteisten erillisillä hauilla kohdennettavien rahoitusten sijaan lisärahoitus ohjataan koulutuksen järjestäjille perusrahoituksena, jotta toiminnan ennakoitavuutta voitaisiin lisätä ja koulutuksen järjestäjät voisivat kehittää koulutuksen kokonaisuutta systeemisesti.**

Ammatillisen koulutuksen uusi rahoitusjärjestelmä otettiin käyttöön vuonna 2018. Uusi rahoitusjärjestelmä sisältää runsaasti laskennallisia instrumentteja ja koulutuksen järjestäjälle on vaativaa laskea omaa rahoitustaan luotettavasti riittävästi ennakoiden. Talousarvioesityksessä 2020 todetaan, että selvitetään mahdollisuuksia selkiyttää ja yksinkertaistaa rahoituksen määräytymisperusteita. Kansanopistoyhdistys pitää tätä kannatettavana.

Helsingissä 5.11.2019
Suomen Kansanopistoyhdistys – Finlands Folkhögskolförening ry